

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології,
інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ МОДЕРНОЇ ДОБИ
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	ОРЛИК Світлана Владиславівна, доктор історичних наук, професор кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний телефон	+38(095) 423 95 99
E-mail:	svitlana.orlik@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки. Змістових модулів – 4. Форма контролю: залік, іспит. Загальна кількість кредитів – 8; годин – 240; зокрема: лекції – 32 години; практичні заняття – 48 годин; самостійна робота – 160 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2024/2025
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю
Пререквізити	Потребує базових знань з археології та давньої історії України, економічної історії України

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у здобувачів розуміння концепції історії України та отримання фундаментальних теоретичних знань про минуле українського народу як невід’ємної частини європейської та світової історії та його ролі у загальній системі соціально-економічних, політичних та етнокультурних чинників; навчання студентів критичному аналізу історичних джерел та історичних політичних, соціально-економічних, культурних та релігійних процесів періоду модерної доби.

У ході вивчення курсу здобувачі мають отримати розуміння основних етапів і специфічних рис української історії, знання подій історичного розвитку України від кінця XV до початку XX ст.

Завдання:

- надати студентам розширенні знання щодо розуміння політичних, соціально-економічних, культурних та релігійних процесів, які відбувалися на українських землях у період модерної доби;
- сформуванню розуміння цивілізаційної значущості модерної доби в історії України;
- сприяти формуванню історичного мислення, вміння виявляти історичну обумовленість подій і явищ;
- сприяти удосконаленню оволодіння навичками комплексної роботи з різними типами історичних джерел та історичних наукових праць, пошуку і систематизації інформації як основи вирішення дослідницьких завдань;
- сформуванню у студентів здатність здійснювати: аналіз історичних процесів, реконструкцію історичних подій і явищ, історичне прогнозування та інтерпретацію історичних фактів;
- навчити студентів визначати власну позицію щодо місця і ролі України у всесвітньо-історичному процесі.
- допомогти студентам, спираючись на загальнолюдські цінності, сформуванню власні переконання, здобути навички і вміння, необхідні для подальшої практичної діяльності.

2. Результати навчання

Вивчення курсу спрямоване на формування таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Усвідомлення взаємозв’язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні

джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до:

Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до курсу «Історія України модерної доби».	2	2	10
Тема 2. Українські землі у складі Речі Посполитої	2	2	10

Тема 3. Початки козацької ери української історії (друга половина XV – початок XVI ст.)	2	4	10
Тема 4. Козацькі війни (повстання) кінця XVI – XVII ст.	2	2	10
Тема 5. Українська національна революція 1648-1654 рр. Становлення української державності наприкінці 1640–1650-х рр.	2	4	10
Тема 6. Україна у другій половині XVII ст. (Громадянська війна та іноземна інтервенція. Боротьба козацтва за возз'єднання України)	2	4	10
Тема 7. Україна за гетьманування І. Самойловича та І. Мазепи (XVII – початок XVIII ст.)	2	2	10
Тема 8. Україна за гетьманування Пилипа Орлика (1710–1742), Івана Скоропадського (1708–1722), Павла Полуботка (1722–1724), Данила Апостола (1727–1734)	2	4	10
Тема 9. Гетьманщина 1734–1768 рр. Ліквідація Запорозької Січі 1775 р.	2	2	10
Тема 10. Соціально-економічне становище та національно-визвольні рухи на Правобережжі та в Західній Україні (кінець XVII – XVIII ст.)	2	4	10
Тема 11. Розвиток української культури, науки та освіти козацької доби	2	4	10
Тема 12. Україна у складі Російської та Габсбурзької імперій	2	4	10
Тема 13. Культурно-національне відродження в Україні кін. XVIII – поч. XX ст.	2	4	10
Тема 14. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – на початку XX ст.	2	4	10
Тема 15. Політизація національного руху в Україні (друга пол. XIX ст.). Революція поч. XX ст. як фактор політичної модернізації	2	2	10
Тема 16. Україна в роки Першої світової війни (28 липня 1914 р. – 11 листопада 1918 р.)	2	4	10
Усього	32	48	160

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний і підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: п'ятий семестр – залік; шостий семестр – іспит.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі заліку – складає 50 балів; у формі іспиту – складає 30 балів.

Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку заліково-екзаменаційної сесії. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового

семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі іспиту становить сума балів за результатами рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового іспиту. Загальна кількість балів, виділених на проведення семестрового іспиту робочою програмою навчальної дисципліни, складає 40 балів. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на іспиті, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проект, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
А	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
В	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
С	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
Д	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73

E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <http://surl.li/ezlqfq> (С. 28–35).

6. Рекомендована література

Основна література

1. Архів Коша Нової Запорозької Січі : опис справ 1713 – 1776 / упоряд.: Л. З. Гісцова та ін.; редкол.: І. Л. Бутич (відп. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1994. 225 с. URL: <http://surl.li/tzkdks>
2. Білоцерківський В. Я. Історія України : навч. посіб. Харків: «ОБС», 2007. 576 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000579>
3. Бойко О. Д. Історія України: підручник. К.: Академвидав, 2016. 720 с. URL : <http://surl.li/imebla>
4. Висоцький О. Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2009. 130 с. URL: <http://surl.li/pckmyc>
5. Власов В. Історія України: підручник. К.: Генеза, 2005. 280 с.
6. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ: Вища школа, 1994. 539 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000344>
7. Жванко Л. М. Біженство Першої світової війни в Україні. Документи і матеріали: монографія. Харків: ХНАМГ, 2009. 360 с. URL: <http://surl.li/ekvzkr>
8. Запорозжці. До історії козацької культури / упоряд. тексту І. Кравченко; упоряд. іл. матеріалу Ю. Іванченко. Київ: Мистецтво, 1993. 394 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002979>
9. Історія народної культури українців: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 416 с.
10. Історія України / за заг. ред. В. Смолія. К., 1997. 416 с.
11. Історія України та її державності. Курс лекцій : навч. посіб. / ред. Л. Дещинський. Львів: Вид-во Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2009. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000513>
12. Історія України. Документи. Матеріали : посібник. Київ: Вид. центр «Академія», 2002. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001283>
13. Історія України: Хрестоматія / упоряд. В. М. Литвин. К.: Наукова думка, 2013. 1056 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0010233>
14. Історія української культури: європейський контекст: навч. посіб. / П. Вербицька, І. Хома; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 301 с.
15. Козацькі січі : (нариси з історії українського козацтва XVI – XIX ст.). / редкол.: В. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ; Запоріжжя, 1998. 51 с. URL: <http://surl.li/vqsfji>
16. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Історія України: навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2006. С. 102–132. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013156>
17. Литвин В. Історія України: підручник. К.: Наукова думка, 2009. 821 с.

18. Шабанова, Ю. О., Тарасова, Н. Ю., Дичковська, О. Я. Історія української культури: Навч. посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2012. 141 с.

Додаткова література

19. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. К., 1993
URL: <http://surl.li/llysjz>

20. Величко С. В. Літопис. Т. 1. / Пер. з книжної української мови, вст. стаття, комент. В. О. Шевчука; відп. ред. О. В. Мишанич. К.: Дніпро, 1991. 371 с. URL: <http://litopys.org.ua/velichko/vel.htm>

21. Величко С.В. Літопис. Т. 2. / Пер. з книжної української мови, комент. В. О. Шевчука; відп. ред. О. В. Мишанич. К.: Дніпро, 1991. 642 с. URL: <http://litopys.org.ua/velichko/vel.htm>

22. Мицик Ю. А., Плохій С. М., Стороженко І. С. Як козаки воювали : іст. розповіді про запорізьких козаків. Дніпропетровськ: Промінь, 1990. С. 217–232. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000012926>

23. Власюк І. М. Економічні наслідки Столипінської аграрної реформи на Правобережній Україні (1906–1914 рр.). Український селянин. 2006. Вип. 10. С. 32-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrasel_2006_10_10

24. Дорошенко Д. Гетьман Петро Дорошенко: огляд його життя і політичної діяльності. Нью-Йорк, 1985. URL: <http://surl.li/fyznog>

25. Лазорський М. Гетьман Кирило Розумовський: роман-хроніка 18 віку. Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1961. 752 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001453>

26. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки / Пер. із староукр. К.: Т-во «Знання» України, 1992. 192 с. URL: <http://litopys.org.ua/grab/hrab.htm>

27. Літопис Самовидця / Видання підготував Я. І. Дзира. Київ: «Наукова думка», 1971. 208 с. URL: <http://litopys.org.ua/samovyd/sam.htm>

28. Люблінська Унія 1569 року. Правові акти. Київ, 2019. 179 с.

29. Молчанов В. Б. Вплив селянської реформи 1861 р. на добробут населення України. Проблеми історії України XIX – початку XX ст. 2011. Вип. 18. С. 95–104. URL : <http://surl.li/ymfoln>

30. Нарис історії культури України / М. В. Попович. 2-ге вид., допов. Київ: АртЕк, 2017. 730 с.

31. Нариси з історії української культури: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно / М. Ваврух, Р. Гавалюк. Львів: Світ, 2018. 224 с.

32. Орлик В. М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період: монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. 631 с.

33. Орлик С. В. Українське повітове місто і Велика війна: продовольчі проблеми та ріст цін. *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* Київ: Інститут історії України, 2014. Випуск 23. С. 114–133. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/124645>.

34. Орлик С. (2022). Реформа цензури друкованих видань 1865 р. КАТЕДРА UNIVERSUM: електронний збірник. 2022. Вип. 4. URL: <http://surl.li/rnxdcv>.

35. Орлик С. Фінансова політика російського окупаційного режиму в Галичині та Буковині в роки Першої світової війни (1914-1917 рр.): дис. ... док. іст. наук: 07.00.02. К., 2018. 806с. URL: : <http://surl.li/yjceau>.

36. Орлик С. (2022). Мародерство, грабежі і розбій під час російської окупації Східної Галичини та Північної Буковини в роки Першої світової війни. *Український історичний журнал*. № 2. С.4-16. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.02.004> URL: http://uhj.history.org.ua/doc/UIJ_2022_2_3

37. Орлик С. В. Правові джерела з історії податкової політики уряду Російської імперії в роки Першої світової війни. *Соціум. Документ. Комунікація. Серія «Історичні науки»*.

2019. Вип. 7. С. 160–182. Doi:10.31470/2518-7600-2019-7-160-182 URL : <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/232/180>.

38. Орлик, С. (2024). Зміни обсягів золотого запасу Державного банку Російської імперії напередодні та під час Першої світової війни. *Український історичний журнал*. № 6 (579), 99–112. URL: <http://surl.li/gswkox>

39. Реєнт О. П. Столипінська аграрна реформа: основні події, періодизація, особливості, наслідки. *Український селянин*. 2006. Вип. 10. С. 6–16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_3

40. Реєнт О. П. Велика реформа 1861 р.: погляд із XXI століття. Проблеми історії України XIX – початку XX ст. 2011. Вип. 18. С. 7–24. URL : <http://surl.li/psmdez>

41. Смолій В. А. Велика реформа 1861 р.: сучасне бачення. Проблеми історії України XIX – початку XX ст. 2011. Вип. 18. С. 4–6. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piu19-20_2011_18_3

42. Степанков В. С. Петро Дорошенко / Полководці Війська Запорозького: Історичні портрети // редкол.: В. Смолій (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий дім «КМ Academia», 1998. Кн. 1.

43. Чухліб Т. Судити чи розуміти гайдамаків? URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/12/16/148812/>

44. Чухліб Т. В. Гетьманування Петра Дорошенка: причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665–1676 рр.). *Український історичний журнал*. 2007. № 1. С. 39–61. <http://surl.li/foyevx>

45. Шевченко Т. Г. Поема «Гайдамаки». URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev117p.htm>

Інформаційні ресурси

<http://surl.li/idqsty> – Електронна бібліотека «УКРАЇНКА».

<http://litopys.org.ua/links/inmaps.htm> – Історичні мапи.

<http://chtyvo.org.ua/> – Чтиво. Електронна бібліотека.

<http://exlibris.org.ua/> – Українська електронна бібліотека.

<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> – бібліотека ім. М. Максимовича КНУ ім. Тараса Шевченка

<http://litopys.kiev.ua/> – Літописи, історія, культура.

<http://www.cossackdom.com/> – Козацтво XV – XXI ст.

<http://litopys.org.ua/> – Ізборник: Історія України IX – VIII ст. Першоджерела та інтерпретації.

<http://www.history.org.ua/> – Інститут історії України НАН України.

<http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека підручників.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи. Протокол №1 від 29 серпня 2024 р.